

ime, ter naredili iz roditelja (Kalevan poika = otroci Kalevana imenovalnik imena junaka Kolivan ali Kolvivanovič. Rusi so si zapomnili samo ime Kolivan in pa to, da je bil velik in mogočen junak, družega,

kar se pripoveduje v finskih in estonskih pravljicah o sinovih Kolivana, niso obdržali. Tako je prišel finski junak v družbo ruskega Svetogora in Muromca.

(Dalje.)

Književnost.

Zbirka ljudskih iger. 7. in 8. snopič. Cena 1'60 K. Ljubljana, 1908. Založila „Katoliška Bukvarna“. Str. 328. — Zelo koristno misel je sprožila „Slovenska krščansko-socialna zveza“, ko je sklenila, da se začno izdajati ljudske igre za naše majhne društvene odre, ki se morejo povsod igrati brez posebnih priprav. „Katoliška Bukvarna“ nadaljuje to delo, in z ravnokar izišlim zvezkom imamo že osemindvajset iger v tej zbirki. Osnovna misel teh ljudskih iger je, da bodi dejanje zanimivo, npravstveno čisto, vzeto iz življenja, s krepko realistično, versko ali romantično vsebino. Zabavati mora, pa tudi vzgajati in blažiti. Moderni literati nič kaj ne upoštevajo takega slovstva, ker se jim zdi prenizko in premalo rafinirano. A ljudstvo ravno tako malo upošteva moderne literate, ki se mu zde čudaki, ker hodijo po čisto drugih, neravnih potih.

Naša izobraževalna društva, ki imajo svojo trdno načrtano kulturno-vzgojevalno nalogo, morajo izbirati to, kar je primerno za ljudstvo in za razmere, v katerih se vrše naše ljudske predstave. In nalašč zanje so izbrane tudi te igre. Nanovo izišla snopiča obsegata sledeče igre: „Sinovo maščevanje ali Spoštuj

očeta.“ Igrokaz v treh dejanjih. Spisal M. E. Leveque. Poslovenil J. J. — „Za letovišče!“ Burka enodejanka. Prosto po nemškem. — „Občinski tepček.“ Veseloigra v treh dejanjih. Priredil dr. J. K. — „Dve materi.“ Igrokaz s petjem v štirih dejanjih. Iz nemščine preložil L. S. — „Nežka z Bleda.“ Narodna igra v petih dejanjih. Nemški spisal Robert Weissenhofer. Priredil Fr. K. — „Najdena hči.“ Igra za ženske vloge v treh dejanjih. Prosto po nemškem J. Štrukelj.

Kakor so dosedanji snopiči hitro našli pot v naša izobraževalna društva, tako bodo te igre, ki so že pred natiskom našle odobravanje pri predstavah, dobro došle našim ljudskim odrom.

Dr. S.

Bled nekdanj in sedaj. Prijateljem „slovenskega raja“ spisal Francišek Kimovec. — 64 strani v 8°. — V Ljubljani, 1908. Založila jezerska cerkev. Natisnila Katoliška tiskarna. — Pod tem naslovom je poslal pisatelj v dežel knjižico, ki ima namen seznanjati domačine in tujce bolj in bolj z našim Bledom. Bled namreč ni le po Prešernovi pesmi „podoba raja“, ampak zlasti o poletnem času torišče velikanskega tujskega prometa, kjer si v prijetnem hladu in ob valčkih milega jezera podajajo roko zastopniki raznih narodnosti, zlasti premnogi na živcih utrujeni in počitka potrebni reprezentantje olikanih stanov. A Bled je tudi priljubljena božja pot našim vernim Slovincem, ki leto za letom radi romajo na otok „z valovami obdani“. Obojim prijateljem Bleda bi rada služila naša knjižica. Preprost čitatelj in izbirčen znanstvenik, oba jo bodeta čitala z enakim zanimanjem. Jako vabljivi so naslovi posamnih odstavkov. I. „Podoba raja“ nam podaja topografijo Bleda in okolice. II. „Pod krivo palico“ se opisuje zgodovina blejskega gospostva. III. Pod zaglavjem: „Jezerska Mati božja“ nam slika pisatelj zgodovino otoka in božje poti. IV. „Pod plaščem sv. Martina“ se pred nami razvije zgodovina župnije in župne cerkve. V. Pod naslovom: „Utile et dulce“ razpravlja pisatelj o Bledu kot letovišču in zdravilišču. V VI. oddelku: „Za slovo“ govori pisatelj resnobno besedo v spomin vsem onim, ki prihajajo in odhajajo z Bleda. Zadnji odstavek pa nam podaje

NOVA KATOLIŠKA TISKARNA

pesni raznih pesnikov, ki so se v pesnih navduševali na Bledu. — Knjižico krasi 30 slik in še posebej šestero tiskanih na kromo-papirju. Trojno vrlino opazam na tej knjigi. Pisana je v zgodovinskem delu strogo na podlagi doslej raziskanih in dostopnih virov. Za ta del se je tudi — zdi se — pisatelj najbolj potrudil. Drugič preveva knjižico tisti blagodejni ton navdušenja za lepo naravo in za vse, kar je krasnega v prirodi, ki ga občudujemo nad onimi — dejal bi — nepokvarjenimi pisatelji, ki ob priliki brez hlimbe oduševljeno objemajo umetnost in naravo. Tretji znak zadovoljnosti nam podaje pisatelj s tem, da se je potrudil za lep, čist in gladek jezik, da se nam vsled tega knjižica še bolj prikupi. — Prodaja se v prodajalnici na otoku Blejskega jezera in v knjigozaloštvu izvod po 50 h.

Dr. A. K.

Prisega huronskega poglavarja. Povest iz starejših misijonske zgodovine kanadske. Spillmannove povesti XIV. zvezek. Iz nemščine poslovenil A. Kr. Založila „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani. — Spillmannove povesti so izvrstno berilo za mladino. Tudi ta povest je „indijanka“, a ne v onem slabem zmyslu, ki smo ga navajeni. Vsebina je krščanska, ne razburja mladini samo domišljije, ampak ji daje tudi lepih misli.

Aljaževih mešanih in moških zborov sta izšla III. in IV. zvezek. — Gospod Jakob Aljaž s posebnim veseljem uglasbuje Gregorčičeve pesmi. Pri tem ima srečno roko, kajti marsikateri njegov zbor se je že prikupil in vedno na novo izhajajoči zvezki nam podajajo tudi vedno zopet lepih napevov, ki v resnici bogate našo glasbeno literaturo. Kako ljubek je mešani zbor „Ti veselo poj!“ in kako resen je „Psalm 118.“! Naši zbori, segajte po teh pesmih!

Pomladanski odmevi. Pesmi za sopran, alt, tenor in bas. I. zvezek. Uglašbil Janez Laharnar. Cena K1'50. V Ljubljani 1908. Založila „Katoliška bukvarna“. — Gospod Laharnar je začel izdajati zbirko zborov, ki obetajo lep donesek k repertoiru pevskih društev. Šestero pesem, ki jih donša prvi zvezek, je prav svežih in ljubeznivih.

Præludium et postludium super hymnum auctoris Josephi Haydn pro organo aut fortepiano quatuor manibus composuit Antonius Foerster. — Naš častitljivi, nedavno od Svetega očeta za svoje zasluge na polju cerkvene glasbe odlikovani skladatelj-prvak je izdal pred- in poigro k cesarski pesmi. Posebno zanimiva je poigra, ki ima ves napev v basu (pedalu). Krasna točka za spretnega organista!

To in ono.

Naše slike.

Nova tiskarna. Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani je svojo prvo petindvajsetletnico zaključilo s tem, da je sezidalo vzorno novo tiskarno, kakršne daleč naokoli ni več najti. Vse pridobitve tehnike so tu združene na najbolj praktičen način. Tu je tudi odslej uredništvo „Dom in Sveta“, in pričujoča številka je prva, tiskana v novi tiskarni.

Profesor Vatroslav Jagić, ki je praznoval letos svojo sedemdesetletnico, je letos stopil v pokoj. Bil je naslednik Miklošičev na stolici slovanske filozofije dunajske univerze.

Kerub s plamenečim mečem na strani 387. pač sam govori, čigavo delo da je. To tehniko je pri nas tako mojstrsko obvladal samo eden — naš pokojni France Dobnikar. Med risbami v njegovi zapuščini smo našli tega keruba, ki kaže, dasi le skiciran, vso plastično moč mladega umetnika.

V krasnih kamniških planinah je pred nekaj tedni Slovensko planinsko društvo otvorilo Frischaufovo kočjo, in ob tej priložnosti prinaša tudi „Dom in Svet“ nekaj slik iz tega gorovja. Profesor Frischauf je zaslužil, da se ohrani njegovo ime za vse čase v naših planinah. Krivica, ki jo je moral pretrpeti zaradi svojega odkritega resnicoljubja v službi prave znanosti, je bila velika, in je nov dokaz, da ravno oni ne puste svobode znanosti, ki imajo svobodo znanosti vedno na jeziku. Kot profesor na univerzi, ki nacionalno omejenost in neustrpnost vesti proglašajo za svoje vodilo, se je upal resnico govoriti in biti pravičen Slovincem — zato je moral iti! Slovenci so pa hvaležni odličnemu učenjaku in planincu. Naj kočja v visokih planinah ohrani njegov spomin še poznim rodovom!

Majolična tasa, ki jo vidijo čitatelji na str. 405, je slikana po kompoziciji gosp. Petra Žmitka, ki si je izbral mitološko snov: Duhovi se klanjajo Svetovidu — solncu. Tasa je originalno, lično delo, sedaj last gosp. dekana Mihaela Terčka v Šmariji.

Grof Zeppelin, genialni zgraditelj zrakoplova, ki se da poljubno voditi po zraku, je prošli mesec dosegel svoj najvišji uspeh, pa ga je tudi takoj nato zadela največja nesreča. S svojim ogromnim zrakoplovom je potoval za stavo čez določene dežele in ga res vodil poljubno, tako da je danes vprašanje vodljivega zrakoplova v principu dejansko rešeno. Komaj je pa končal svojo pot, da si odpočije na lavorikah, se mu zrakoplov vname in zgori. Delo mnogoletnega truda in ogromnih denarnih žrtev je bilo v nekaj trenutkih pokončano. Zeppelin je pred kratkim dosegel že 70. leto, pa še neumorno izboljšuje svojo iznajdbo. Po celi Nemčiji nabirajo zanj ogromne vsote, da si sestavi nov zrakoplov.

Prošli mesec smo praznovali 30letnico, kar je zavihrala nad Sarajevom avstrijska zastava. Dne 22. julija 1878 so bili prvi Avstrijci prekoračili Savo in so zadeli na hud, oborožen odpor. V treh kolonah so prodirali, srednja od njih pod poveljstvom Filipovičevim je šla naravnost nad Sarajevo. Hotel je ravno na dan 18. avgusta vzeti Sarajevo — na rojstni dan cesarjev. A to se mu ni posrečilo, kajti utrujeni vojaki so opešali dne 17. avgusta po dolgi hoji in hudi vročini. Morali so en dan počivati, a dne 19. avgusta so naskočili sarajevске utrdbе v petih oddelkih. Opoldne je bila zmaga zagotovljena, in ob 5. uri popoldne je Filipovič s svojim stabom že bil v mestu. „Zmagal in vzel Sarajevo“ je brzojavil vojskovodja tisti dan cesarju. — V Bosni padlim vojakom so odkrili častniki letos spominsko ploščo v cerkvi sv. Petra v Ljubljani.